

Institute for Research
& Planning in Higher Education

National Organization
for Educational Testing

Designing and Validation of a Conceptual Model of Barriers to International Interactions Faculty Members

Esmail Tarassoli¹, Abolfazl Ghasemzadeh², Peyman Yarmohammadzadeh³

1. M.A in Management and Planning in Higher Education, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran, etarassoly@yahoo.com.

2. Corresponding Author, Associate Professor of Educational Administration, Department of Educational Sciences, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran, ghasemzadee@yahoo.com.

3. Associate Professor of Educational Administration, Department of Educational Sciences, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran, dr.peyman.y mz@gmail.com.

Article Info

ABSTRACT

Article Type:

Research Article

Objective: The aim of this study was to design and validate a conceptual model of barriers to international interactions of faculty members of Tabriz University and to examine its current status.

Methods: The approach of this research is quantitative descriptive correlation and applied in terms of purpose. The statistical population of this research was 788 people, including all faculty members of Tabriz University in 1398. Using Cochran's formula and random sampling method, 259 people The sample title was selected and, a questionnaire was used. For data analysis, the first and second stage confirmatory factor analysis, one-sample t-test and Friedman test were used.

Received

Received in revised form

Accepted

Published online

Results: The findings of this study showed that all four dimensions of the barrier model. Individual, organizational, national and transnational were confirmed and Friedman test and comparison of rank average showed that the most important obstacles, according to faculty members, are transnational barriers with average rank (3.38), barriers. An organization with an average rank(2.63), national obstacles with an average rank (2.44) and individual obstacles with an average rank (1.55).

Conclusion: Given that the international interactions of faculty members are one of the dimensions of the globalization of higher education and they lead to developing their scientific development and moving on the edge of knowledge, this survey can be concerned by the relevant policy makers regarding the development of international interactions of faculty members and the internationalization of higher education.

Keywords: Identification, Barriers, International interactions, Faculty members.

Cite this article: Tarassoli, Esmail; Ghasemzadeh, Abolfazl; Yarmohammadzadeh, Peyman (2023). Designing and validation of a conceptual model of barriers of international faculty interactions. *Higher Education Letter*, 14 (54): 1-19 pages. DOI:

© The Author(s).

Publisher: Institute for Research & Planning in Higher Education & National Organization of Educational Testing

طراحی و اعتباریابی مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی

اسماعیل ترسلی، ابوالفضل قاسم‌زاده علیشاهی، پیمان یار محمدزاده

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش عالی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. رایانامه: etarassoly@yahoo.com
۲. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: ghasemzadee@yahoo.com
۳. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. رایانامه: dr.peyman.yanz@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبارسنجی مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز و بررسی وضعیت موجود آن انجام شد.
دریافت: اصلاح: پذیرش: انتشار:	روش پژوهش: رویکرد این پژوهش کمی از نوع توصیفی - همبستگی و بر حسب هدف از نوع کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش ۷۸۸ نفر، شامل تمام اعضای هیأت علمی دانشگاه جامع تبریز در سال ۱۳۹۸ بود که با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی تعداد ۲۵۹ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و از ابزار پرسش‌نامه بهره گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی تأییدی مرحله اول و دوم، آزمون تی تک نمونه‌ای و آزمون فریدمن استفاده شده است.
	یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان داد که هر چهار بعد مدل موانع فردی، سازمانی، ملی و فراملی موردتائید قرار گرفت و آزمون فریدمن و مقایسه میانگین رتبه‌ای نشان داد که مهم‌ترین موانع، از نظر اعضای هیأت علمی به ترتیب موانع فراملی با میانگین رتبه‌ای (۳/۳۸)، موانع سازمانی با میانگین رتبه‌ای (۲/۶۳)، موانع ملی با میانگین رتبه‌ای (۲/۴۴) و موانع فردی با میانگین رتبه‌ای (۱/۵۵) است.
	نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی یکی از ابعاد بین‌المللی شدن آموزش عالی است و باعث توسعه علمی آنان و حرکت بر لبه دانش می‌شود این پژوهش می‌تواند در راستای گسترش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی و بین‌المللی شدن آموزش عالی مورد توجه سیاست‌گذاران مربوطه قرار گیرد.
	واژگان کلیدی: شناسایی، موانع، تعاملات بین‌المللی، اعضای هیأت علمی.

استناد: ترسلی، اسماعیل؛ قاسم‌زاده، ابوالفضل؛ یارمحمدزاده، پیمان (۱۴۰۲). طراحی و اعتباریابی مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی. نامه

آموزش عالی، ۱۴ (۵۶)، ۱-۱۹ صفحه. DOI:

ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سازمان سنجش آموزش کشور

حق مؤلف © نویسندگان.

مقدمه

بین‌المللی شدن اصطلاحی است که اغلب در ادبیات آموزش عالی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به طور مشخص هدف از آن، پاسخ به تأثیرات جهانی شدن است به طوری که در سال‌های اخیر، پدیده و سیاست بین‌المللی شدن در آموزش عالی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشورها و مناطق مختلف با رشد فراگیر و استقبال روزافزونی روبرو شده است (نایت، ۲۰۱۴). دلایل متعددی از جمله نقش بی‌رقیب آموزش و پرورش و آموزش عالی در تربیت و توسعه منابع انسانی کاردان (نقدی و شاه طالبی و نادى، ۱۳۹۹) و توسعه پایدار کشور (اسمعیلی و قاسم‌زاده و مهدیون، ۱۳۹۹)، عصر انفجار اطلاعات، توزیع نامتقارن منابع دانش، فناوری و ملزومات فعالیت در عصر جهانی شدن، دانشگاه‌ها را ناگزیر از روی آوردن به تعامل بین‌المللی برای دستیابی به این منابع ساخته و بر این اساس، شبکه‌هایی از همکاری‌های علمی بین‌المللی جهت تحقق اهداف دانشگاه‌ها در سطح ملی و بین‌المللی برای تسهیم دانش، توانایی‌ها و منابع سازمانی شکل گرفته‌اند (گراست^۲، ۲۰۱۳). به طوری که همکاری دانشمندان و پژوهشگران کشورهای مختلف با یکدیگر راه، گسترده‌ترین نوع همکاری می‌دانند که منافع و مزایای بسیاری هم برای فرد و سازمان و هم برای کشورها در بردارد (دیده‌گاه، عرفان منش و پرتو، ۱۳۹۰) و از تبادلات و همکاری‌های علمی بین‌المللی اعضای هیأت علمی به عنوان یک مؤلفه مهم برای بین‌المللی کردن آموزش عالی به رسمیت شناخته شده است.

ارتباطات و تعاملات علمی بین‌المللی و شیوه‌های مختلف آن می‌تواند اشتراک دانش و خلق اثر مشترک را به دنبال داشته باشد و با تولید علم گروهی موجبات پیشرفت کشور، سودمندی از امکانات و بهره‌مندی از دانش جهانی را فراهم آورد. سیمینی، زاکاریا و گابریلی^۳ (۲۰۱۶) بر نقش تعاملات بین‌المللی در رشد علمی و اقتصادی دانشگاه‌ها و کشورها مطبوع اذعان کرده‌اند. پژوهشگران مختلف بر نقش تعاملات علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در رشد و توسعه سرمایه انسانی، افزایش در آمد دانشگاه‌ها، برطرف کردن مسائل پژوهشی و حل مسائل جامعه دانشگاهی تأکید کرده‌اند. (الدیری، کاتسمیر، وینسی^۴، ۲۰۱۷؛ برچین، سیما، بیسیل و همکاران^۵، ۲۰۱۷).

گسترش تعاملات علمی بین‌المللی اعضای هیأت علمی در راستای پدیده بین‌المللی شدن در سطح نظام‌های آموزش عالی و دانشگاه‌های اغلب کشورها، موجب توجه و تأکید دانشگاه‌های کشورمان بر این امر به منظور همگرایی با سایر دانشگاه‌های جهان و در راستای تحقق نقشه جامع علمی کشور، سیاست‌های کلی «نظام علم و فناوری جمهوری اسلامی ایران» و «برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران» شده است. (نظرزاده، پورکریمی و رضایان، ۱۳۹۷؛ نظرزاده، ۲۰۱۹).

با توجه به اینکه تعاملات اعضای هیأت علمی یکی از ابعاد بین‌المللی شدن در آموزش عالی است (ایلکن، فرنسورث و تمپلر^۶، ۲۰۰۹) منظور از تعاملات یک هیأت علمی چیست؟ در پاسخ باید گفت که تعاملات یک هیأت علمی، شامل روابط گروهی، همکاری‌ها و تعاملات رودرروی اجتماعی یا علمی- پژوهشی اعضای هیأت علمی در درون و بیرون محل کار، همکاری‌های پژوهشی بین اعضای هیأت علمی، عضویت و مشارکت اعضای هیأت علمی در انجمن‌های علمی، تمایل اعضای هیأت علمی به فعالیت‌های جمعی و ملاقات شغلی و غیر شغلی خارج از محیط کار است (قانعی راد، ۱۳۸۶). از نظر لائو و لین^۷ (۲۰۰۰) تعاملات علمی بین‌المللی شامل طیف وسیعی از فعالیت‌های مشترک بین‌المللی از جمله کنفرانس‌های مشترک، تبادل استاد و دانشجو، برگزاری دوره‌های مشترک و طرح‌های پژوهشی مشترک بیان کرده است. پژوهشگران، متخصصان و نهادهای حرفه‌ای در امر آموزش بین‌المللی معتقدند که تعامل و مشارکت اعضای هیأت علمی برای موفقیت در عرصه بین‌المللی بسیار حائز اهمیت است (پراکتور^۸، ۲۰۱۵). به همین دلیل پژوهشگران بر این باورند که موفق‌ترین راهبردهای بین‌المللی شدن، به تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی بستگی دارد؛ چرا که، اعضای هیأت علمی به‌عنوان سرمایه‌های انسانی کلیدی برای پیشبرد طرح‌های بین‌المللی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی شناخته می‌شوند که دخالت مستقیمی بر مأموریت‌های آموزشی، پژوهشی و خدماتی مؤسسات آموزش عالی دارند (بیتی^۹، ۲۰۱۳). از سوی دیگر، داشتن تعاملات بین‌المللی برای اعضای هیأت علمی اهمیت زیادی دارد؛ چراکه داشتن تعاملات به آن‌ها در راستای پیشبرد برنامه‌های پژوهشی خود، آگاهی نسبت به دیدگاه‌های هم‌تایان بین‌المللی خود و به کارگیری آن‌ها در

1. Knight

2. Grasset

3. Cimini, zaccaria & Gabrielli

4. Aldieri, Kotsemir, & Vinci

5. Berchin, Sima, de Lima, Biesel, dos Santos, Ferreira, de Andrade J, Ceci.

6. Elkin, Farnsworth, & Templer,

7. Lau & Lin

8. Proctor

9. Beatty

کلاس‌ها و برنامه‌های درسی کمک کرده و متعاقب آن همکاری و مشارکت با هم‌تایان علمی در دانشگاه‌های خارج از کشور را برای آن‌ها به ارمغان خواهد آورد (پترسون و هلمز^۱، ۲۰۱۳). با در نظر گرفتن این نکته که اعضای هیأت علمی یکی از عوامل تأثیرگذار در فرایند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها به شمار می‌روند؛ لذا تعاملات آن‌ها برای بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها ضروری و لازم به نظر می‌رسد. مروری بر ادبیات موضوع نشان می‌دهد که تعاملات علمی بین‌المللی به مفهوم و چالشی جدی در آموزش عالی بدل شده است که تاکنون پژوهشی با این موضوع در دانشگاه جامع تبریز انجام نشده است. از آنجا که یافته‌های جانبی برخی از پژوهش‌ها می‌توانست چراغ راهی در این مسیر باشد؛ اما به منظور شناسایی این موانع در دانشگاه جامع تبریز، محقق به وسیله پژوهش کیفی و از روش تحلیل محتوای عرفی، اقدام به شناسایی موانع تعاملات بین‌المللی در دانشگاه جامعه تبریز نمود (ترسلی، قاسمزاده علیشاهی و یار محمدزاده، ۱۴۰۱). بر پایه مبانی نظری و پژوهشی این موانع در چهار بعد فردی، سازمانی، ملی و فراملی شناسایی و طبقه‌بندی شدند. با توجه به اهمیت تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی در دانشگاه تبریز و قابل‌تعمیم نبودن یافته‌های مرحله نخست به بافتی بزرگ‌تر، پژوهشی با رویکرد کمی و با هدف اعتبارسنجی مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز، بررسی وضعیت موجود و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن، انجام شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ایتک^۲ (۲۰۱۰) همکاری علمی (تعاملات علمی) را فرآیند به اشتراک‌گذاری دانش میان دو یا چند پژوهشگر، برای رسیدن به یک هدف مشترک (تولید یک اثر علمی) تعریف می‌کند. قانعی راد (۱۳۸۶) تعاملات یک هیأت علمی را این‌گونه بیان می‌کند: تعاملات یک هیأت علمی، شامل روابط گروهی، همکاری‌ها و تعاملات رودرویی اجتماعی یا علمی - پژوهشی اعضای هیأت علمی در درون و بیرون محل کار، همکاری‌های پژوهشی بین اعضای هیأت علمی، عضویت و مشارکت اعضای هیأت علمی در انجمن‌های علمی، تمایل اعضای هیأت علمی به فعالیت‌های جمعی و ملاقات شغلی و غیر شغلی خارج از محیط کار است.

بر پایه یافته‌های برآمده از پژوهش کیفی شناسایی موانع و تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی در دانشگاه تبریز (ترسلی و همکاران، ۱۳۹۹) و مطالعه ادبیات و مبانی نظریه این قلمرو، موانع اثرگذار بر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی را می‌توان به چهار دسته عوامل فردی، عوامل سازمانی، عوامل ملی و عوامل فراملی دسته‌بندی کرد.

عوامل فردی: به مجموعه موانع و مشکلاتی گفته می‌شود که ارتباط مستقیمی با مهارت‌ها، توانایی‌ها و ویژگی‌های فردی یک عضو هیأت علمی دارند و به‌نوعی میزان توانایی‌ها، مهارت‌ها و ویژگی‌های فردی عضو هیأت علمی در به وجود آمدن آن‌ها نقش اساسی ایفا می‌کند. نتایج این پژوهش در قسمت موانع فردی نشان داد که این موانع از سه مؤلفه، انگیزه کم اعضای هیأت علمی برای داشتن تعاملات بین‌المللی، تسلط ناکافی اعضای هیأت علمی به یک‌زبان بین‌المللی و ضعف توانایی‌ها و مهارت‌های علمی - پژوهشی اعضای هیأت علمی تشکیل شده است. داشتن انگیزه می‌تواند عامل مهمی برای ایجاد تعاملات بین‌المللی یک عضو هیأت علمی باشد؛ چرا که باید اذعان داشت، اغلب تعاملات علمی بین‌المللی اعضای هیأت علمی بدون سازمان‌دهی و مدیریت از طرف دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد و عواملی که باعث برقراری تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی می‌شود انگیزه و اشتیاق هر عضو هیأت علمی جهت ارتقای آموزش، پژوهش و هم‌افزایی دانشی خود می‌باشد (دیدگاه، ۱۳۸۸؛ سلیمی و همکاران، ۱۳۹۶). یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار در عرصه تعاملات بین‌المللی هر عضو هیأت علمی، داشتن مهارت ارتباطی قوی در یک زبان بین‌المللی است؛ یعنی یک عضو هیأت علمی باید از توانایی خوب خواندن، خوب صحبت کردن، خوب نوشتن و خوب گوش دادن در یک زبان بین‌المللی برخوردار باشد (نظرزاده ۲۰۱۹؛ و ترسلی و همکاران ۱۴۰۱). مؤلفه دیگر در راستای افزایش تعاملات علمی بین‌المللی هر یک از اعضای هیأت علمی، بهره‌مندی از توانایی علمی و برخورداری از مهارت‌های پژوهشی است که از ملزومات تعاملات بین‌المللی برای هر عضو هیأت علمی به حساب می‌آید (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۶).

عوامل سازمانی: به مجموعه موانع و مشکلاتی گفته می‌شود که ارتباط مستقیمی با هریک از عناصر تشکیل‌دهنده سازمان یا دانشگاه دارد و به نوعی عناصر تشکیل‌دهنده سازمان یا دانشگاه در به وجود آمدن آن نقش اساسی ایفا می‌کنند. نتایج تحلیل نشان داد این موانع از چهار مؤلفه، حمایت ناکافی ساختار دانشگاه از تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، حمایت ناکافی فرهنگ دانشگاه از تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، حمایت ناکافی مالی دانشگاه از تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی و ضعف نیروی انسانی متخصص در بخش‌های مختلف سازمان تشکیل شده است.

^۱.Peterson & Helms

^۲.Aytac

عوامل ملی: به مجموعه‌ای از موانع و مشکلاتی اشاره دارد که ارتباط مستقیمی با عوامل داخل کشور و سیاست‌های ملی وجود دارد و فراتر از عوامل سازمانی می‌باشد مثل بعد فرهنگی و اجتماعی (از جمله روال طولانی دعوت از اساتید خارجی جهت حضور در مجامع علمی ایران یا ضعف سرعت کم اینترنت در ایران)، اقتصادی (کاهش ارزش پول ملی) و علمی می‌باشد. به عنوان مثال وجود قوانین دست و پاگیر اداری در زمینه‌ی صدور روادید، بر کاهش تعاملات اعضای هیأت علمی اثرگذار بوده است. به نحوی که طولانی بودن فرایند صدور روادید برای اعضای هیأت علمی خارجی جهت شرکت در کنفرانس‌ها و سمینارهای بین‌المللی برگزار شده در ایران باعث دلسرد شدن آن‌ها از ادامه تعامل با اعضای هیأت علمی ایرانی شده و به نوعی در کاهش تعاملات اعضای هیأت علمی کشور با هم‌تایان بین‌المللی نقش داشته است. در کنار بعد فرهنگی و اجتماعی، بعد اقتصادی در افزایش یا کاهش میزان تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی تأثیر بسزایی دارد از جمله این موارد، می‌توان کاهش ارزش پول ملی و چند نرخ شدن ارز نام برد که در میزان کاهش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی مؤثر می‌باشد چراکه درآمد بر اساس ریال است اما هزینه‌ها در کشور مقصد بر اساس دلار یا یورو، و این خود باعث کاهش قدرت خرید افراد می‌شود. مورد بعدی که در کنار بعد فرهنگی - اجتماعی و بعد اقتصادی در افزایش یا کاهش میزان تعاملات بین‌المللی تأثیر دارد بعد علمی می‌باشد که مربوط به اعتماد کمتر به اعضای هیأت علمی شهرستان‌ها در طرح‌های بین‌المللی معرفی شده از طرف وزارت، جذاب نبودن سطح اطلاعاتی اساتید ایرانی در برخی از رشته‌ها و عدم انجام پروژه‌های تحقیقاتی مشترک در ایران که آن هم به دلیل مسائل اقتصادی مربوط به دستگاه مربوطه است، می‌باشد.

عوامل فراملی: به مجموعه موانع و مشکلاتی گفته می‌شود که در سطح فراتر از کشور ایران است و ارتباط مستقیمی با سیاست خارجی کشورها و روابط بین‌المللی کشورها با کشور ایران دارد. یا به عبارتی موانع و مشکلاتی که بیشتر منشأ خارج از کشور دارند و به نوعی افراد یا سازمان‌های بین‌المللی یا کشورهایی که با ایران دچار تیرگی روابط هستند، در به وجود آوردن آن نقش اساسی ایفا می‌کند و باعث ایجاد محدودیت‌هایی در تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی شده است. نتایج تحلیل این پژوهش در قسمت موانع فراملی نشان داد که این عوامل از موانع تنش‌های سیاسی و موانع تحریم‌های یک‌جانبه و بین‌المللی تشکیل شده است. تنش‌های سیاسی بین ایران و برخی کشورها باعث کاهش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه در برخی از اشکال آن بخصوص سفرهای مطالعاتی، شرکت در کنفرانس‌ها و انجام پروژه‌های پژوهشی بین‌المللی مشترک شده است؛ و بعضی کشورها با ایجاد فضای ایران‌هراسی در بین دیگر کشورها اعضای هیأت علمی را از حضور در ایران منع می‌کنند. در کنار روابط سیاسی، بحث تحریم‌های بین‌المللی است که باعث محدودیت‌هایی برای اتباع ایرانی و بخصوص اعضای هیأت علمی شده است از جمله این موارد: فشارهای اقتصادی بر ایران، قطع شدن سیستم بانکی ایران با دنیا و عدم صدور کارت اعتباری و ویزا کارت برای اعضای هیأت علمی می‌باشد.

از دیدگاه محسنی و آراسته، قورچیان و همکاران (۱۳۹۲) در بُعد خارجی مهم‌ترین تهدیدها عبارت‌اند از: عدم ارتباط مناسب بین دولت، دانشگاه و صنعت، مشکلات فناوری‌های اطلاعاتی ناشی از پایین بودن سرعت، پهنای باند، کندی خطوط ارتباطی، فیلترینگ سایت‌ها، توجه محدود به کیفیت تولیدات علمی، تأثیر تحریم‌ها بر همکاری‌های علمی و فناوری بین‌المللی، پدیده مهاجرت متخصصان و جذب آن‌ها در دانشگاه‌های خارج از کشور. نتایج احمدی، عصاره و حیدری (۱۳۹۳) نشان می‌دهد که عوامل ترغیب‌کننده‌ی سیاسی و علمی - پژوهشی به‌عنوان مهم‌ترین عامل ترغیب‌کننده است و موانع بازدارنده‌ی انگیزشی کم‌اهمیت‌ترین مانع همکاری علمی اعضای هیأت علمی است و مسائل سیاسی و علمی-پژوهشی بیش‌ترین تأثیر را بر شکل‌گیری روابط علمی میان اعضای هیأت علمی داشته است. همچنین یافته‌ها نظرزاده زارع، پورکریمی، ایلی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که موانع و چالش‌های تعاملات بین اعضای هیأت علمی می‌تواند از طریق سه مانع اصلی در داخل دانشگاه‌ها، موانع خارج دانشگاهی و موانع فردی تعریف شود. مطالعات موسوی چلک و ریاحی (۱۳۹۹) نشان داد به‌طور کلی شش متغیر اصلی ارتباطی، سازمانی، سیاسی، اعتماد، انگیزشی و فرهنگی مانع همکاری‌های اعضای هیأت علمی پرستاری هستند و در این میان، عوامل ارتباطی، سازمانی و سیاسی بیشترین نقش، و تفاوت‌های فرهنگی کمترین تأثیر را دارند. همچنین از مشوق‌ها و عوامل مؤثر بر همکاری‌های علمی بین‌المللی اعضای هیأت علمی نشان داد که «وجود سازگاری در شیوه کار، سبک نگارش و ... میان افراد» و «وجود اهداف و دیدگاه‌های مشترک افراد در فرایند پژوهش» از مهم‌ترین و برجسته‌ترین عوامل مؤثر و تأثیرگذار پیشروی اعضای هیأت علمی در همکاری‌های علمی بین‌المللی بیان شده است. مطالعات مهرآور گیگلو، خورسندی طاسکوه، غیائی ندوشن و عباس پور (۱۳۹۹) حاکی از وجود موانع سیاسی، فرهنگی، ساختاری، زبانی، مالی و تجهیزات و زیر ساخت‌های فیزیکی به‌عنوان مهم‌ترین موانع مطرح شده است. مطالعات ترسلی، قاسم زاده و یارمحمد زاده (۱۴۰۱) نشان دهنده این بود که مهم‌ترین موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز در چهار مولفه

فردی، سازمانی، ملی و فراملی طبقه بندی شده است. آلسون و لوی^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که علاوه بر پراکندگی و مسافت جغرافیایی متخصصان و دانشمندان از یکدیگر، تفاوت‌های فرهنگی یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر همکاری‌های علمی پژوهشی است و می‌تواند تأثیر منفی بر روی پروژه‌ها و کارهای مشترک همکاران داشته باشد. آن‌ها اضافه می‌کنند که در همکاری‌های میان فرهنگی، برخی مسائل از قبیل: اعتقادات افراد، شیوه‌های تصمیم‌گیری، فرهنگ سلسله مراتبی، نحوه تقسیم کار و مانند آن ممکن است باعث سوءتفاهم و اختلاف میان افراد در پروژه‌های گوناگون گردد. شاه‌هیجان، رضایی و پریس (۲۰۱۶) از مهم‌ترین موانع بین‌المللی شدن در دانشگاه مالزی را، عدم تخصیص بودجه کافی برای بین‌المللی شدن، تعاریف مبهم استراتژی بین‌المللی‌سازی، هزینه بالای اقامت در خارج از کشور، رویه‌های بروکراتیک و فرایند تصمیم‌گیری پیچیده، کمبود تجهیزات و امکانات، ایجاد چالش و انگیزه در کارکنان، دانشجویان و محققان محلی برای رقابت، فعال نبودن همه کارکنان بین‌المللی در انجام پژوهش، بیان می‌کند. آماراتنگا، لینج و های^۲ (۲۰۱۸) به تفاوت‌های زبانی، فرهنگی، پیداکردن هم‌تایان با علایق تحقیقاتی مشابه، نبود حمایت سازمانی، نبوده فرصت‌های شبکه‌سازی، مقررات مالی مربوط به کشورها، نبود توانایی و خلاقیت فردی و کمبود اطلاعات در خصوص پروژه‌های مشترک به‌عنوان مهم‌ترین موانع همکاری‌های علمی بین‌المللی اشاره می‌کند. تان هیکو-نیپومئکنو^۳ (۲۰۱۹) از مهمترین موانع دانشگاه‌های منطقه ASEAN را شامل موارد زیر می‌داند آگاهی نداشتن از مأموریت‌ها، دیدگاهها، چشم اندازها و اهداف و ارزش‌های اصلی برای بین‌المللی شدن؛ عدم برنامه‌های استراتژیک معین جهت بین‌المللی کردن؛ نبود فرهنگ حمایتی در سطح نهادی، منطقه‌ای و ملی برای بین‌المللی سازی؛ منابع داخلی محدود از جمله فقدان پرسنل واجد شرایط از نظر دانش و مهارت‌های حرفه‌ای، آموزش به زبان انگلیسی، مهارت‌های سی تی و مهارت‌های پژوهشی.

بررسی پیشینه‌ی تحقیق بیانگر این است که طبق پژوهش‌های انجام شده در دانشگاه‌های ایران و جهان در بررسی موانع تعاملات و همکاری‌های علمی بین‌المللی می‌توان تقریباً تمامی موارد مطرح شده در پیشینه پژوهش را در چهار دسته موانع فردی، موانع سازمانی، موانع ملی و موانع فراملی قرار داد که طبق بررسی‌های انجام شده توسط محقق مدلی از موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی در دانشگاه‌های ایران و دانشگاه تبریز ارائه و بررسی نشده است؛ لذا هدف از پژوهش پیش رو طراحی و اعتبارسنجی مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی دانشگاه تبریز و بررسی وضعیت موجود آن می‌باشد. از آنجایی که هنوز مطالعه‌ای در مورد بررسی نظرات و دیدگاه‌های اعضای هیات علمی در مورد موانع تعاملات بین‌المللی در دانشگاه جامع تبریز صورت نگرفته است پژوهش حاضر اثری تازه و نو به حساب می‌آید؛ لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوالات می‌باشد.

- ۱- آیا مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی دارای روایی و پایایی می‌باشد؟
  - ۲- وضعیت موجود موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی از دیدگاه متخصصان چگونه است؟
  - ۳- اولویت‌بندی موانع فراروی تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی چگونه است؟
- در شکل (۱) مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیات علمی مشاهده می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Olson & Luo.

2. Amarantunga, Liyanage & Haigh.

3. Tanhueco -Nepomuceno.

شکل ۱: مدل مفهومی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی (برگرفته از پژوهش ترسلی، قاسم‌زاده و یار محمدزاده ۱۴۰۱)

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از انظر هدف کاربردی است و پارادایم حاکم بر پژوهش حاضر از نوع اثبات‌گرایی (کمی) است و از منظر هستی‌شناسی در این پارادایم واقعیت ثابت و متکثر است؛ یعنی کنشگر با توجه به درک و تعبیرش از موقعیت، واقعیت را بر ساخت و مدام تولید و بازتولید نمی‌کند (حیبی، ۱۳۹۳). در این پژوهش از روش توصیفی - پیمایشی استفاده شده است. جامعه پژوهش شامل کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه جامع تبریز به تعداد ۷۸۸ نفر می‌باشد و نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی و بر مبنای فرمول کوکران به تعداد ۲۵۹ نفر از اعضای هیأت علمی انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه محقق ساخته بود که بر اساس یافته‌های بخش کیفی مقاله ترسلی، قاسم‌زاده و یارمحمدزاده (۱۴۰۱) که شامل ۴۵ گویه بر مبنای طیف پنج درجه‌ای لیکرت تنظیم شده است (پرسشنامه موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی برگرفته از یافته‌های حاصل از مصاحبه و با توجه به مؤلفه‌های کشف شده تدوین و طراحی شده بود که شامل ۴۵ گویه در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم=۵ تا کاملاً مخالفم=۱ درجه بندی شده است که گویه‌های ۱ تا ۱۱ مربوط به موانع فردی، گویه ۱۲ تا ۲۷ مربوط به موانع سازمانی، گویه‌های ۲۸ تا ۳۷ مربوط به موانع ملی و گویه‌های ۳۸ تا ۴۵ مربوط به موانع فراملی بود) که با مراجعه به افاق اساتید و همچنین ارسال از طریق پست الکترونیکی پرسشنامه توسط اساتید تکمیل گردید.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم‌افزارهای LISREL و SPSS استفاده شده است. در تحلیل داده‌ها ضمن توصیف داده‌ها با استفاده از: محاسبه میانگین و انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهشی، در بخش آمار استنباطی از تحلیل عامل تأییدی مرتبه اول و دوم و آلفای کرونباخ برای بررسی روایی و پایایی تحقیق، از آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون رتبه‌بندی فریدمن برای بررسی وضعیت موجود موانع تعاملات بین‌المللی استفاده شده است.

برای سنجش روایی پرسشنامه، ابتدا روایی محتوایی اولیه توسط شش نفر از صاحب‌نظران و اساتید رشته علوم تربیتی مورد بررسی قرار گرفت. سپس پرسشنامه در مرحله اول توسط ۴۰ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز تکمیل گردید. بعد روایی سازه آن از طریق تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم‌افزار لیزرل انجام شد که روایی آن تأیید گردید؛ و برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ با نرم‌افزار spss استفاده شد که ضرایب آلفای محاسبه شده برای موانع فردی ۰/۷۸، موانع سازمانی ۰/۸۶، موانع ملی ۰/۷ و موانع فراملی ۰/۸۸ به دست آمد و باتوجه به اینکه همه ضرایب بزرگ‌تر از ۰/۷ هستند نشان‌دهنده همبستگی درونی ابزار برای سنجش مؤلفه‌های موردنظر می‌باشد.

یافته‌ها

از بررسی داده‌های به دست آمده از پرسشنامه‌ها، شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های پژوهش مطابق جدول (۲) گزارش شده است.

جدول ۲: میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

موانع	بعد	میانگین $\pm$ انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
موانع فردی	ارتباطی	$۰/۹۵ \pm ۳/۳۹$	-۰/۲۲۷	-۱/۰۹
	انگیزشی	$۰/۶۵ \pm ۳/۸۴$	-۰/۶۱۳	۰/۱۹۹
	مهارت‌ها و توانایی‌ها	$۰/۸۷ \pm ۳/۱$	۰/۲۴۳	-۰/۹۹۴
موانع سازمانی	ساختار سازمانی	$۰/۶۷ \pm ۳/۷۷$	-۰/۳۹۰	۰/۳۱۲
	فرهنگ سازمانی	$۰/۷۱ \pm ۳/۸۲$	-۰/۲۴۵	۰/۵۸۵
	حمایت مالی	$۰/۶۲ \pm ۴/۲۷$	-۰/۹۹۴	۱/۲۳۵
	نیروی انسانی	$۰/۷۶ \pm ۳/۸۱$	-۰/۲۸۸	-۰/۶۲۸
موانع ملی	فرهنگی و اجتماعی	$۰/۶۷ \pm ۳/۷۵$	-۰/۰۹۵	-۰/۲۱۵
	اقتصادی	$۰/۵۴ \pm ۴/۶۲$	-۱/۶۴۳	۲/۵۸۱
	علمی	$۰/۶۳ \pm ۳/۴۷$	-۰/۳۷۲	۰/۸۱۱
موانع فراملی	روابط سیاسی	$۰/۶۶ \pm ۴/۱۲$	-۰/۸۴۹	۰/۷۶۲
	تحریم‌ها	$۰/۶۳ \pm ۴/۳۵$	-۱/۱۲۴	۱/۳۹۰

همان‌طور که در جدول (۲) ملاحظه می‌شود، میانگین تمامی مؤلفه‌ها از مقدار متوسط ۳ بزرگ‌تر شده است. از میان ابعاد فردی بعد انگیزشی دارای بیشترین میانگین و بعد مهارت‌ها و توانایی‌ها دارای کمترین میانگین است. همچنین، از میان ابعاد سازمانی، بعد حمایت مالی سازمان دارای بیشترین میانگین و بعد ساختار سازمانی دارای کمترین میانگین است. در ادامه، در مؤلفه‌ی ملی بعد اقتصادی دارای بیشترین میانگین و بعد علمی دارای کمترین میانگین است و نهایتاً در مؤلفه‌ی فراملی بعد تحریم‌ها دارای میانگین بیشتری نسبت به روابط سیاسی می‌باشد. برای بهنجار بودن توزیع مؤلفه‌ها از دو شاخص چولگی و کشیدگی استفاده می‌شود. اگر مقدار شاخص چولگی برای هر متغیر در بازه (۲+ و ۲-) و مقدار شاخص کشیدگی در بازه‌ی (۳+ و ۳-) قرار داشته باشد، آن مؤلفه دارای توزیع بهنجار است (کلاین، ۲۰۱۱). همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، مقدار عددی شاخص چولگی برای تمامی مؤلفه‌ها در بازه (۲+ و ۲-) و مقدار کشیدگی در بازه (۳+ و ۳-) قرار دارد بنابراین، تمامی مؤلفه‌ها از توزیع بهنجار پیروی می‌کنند.

با توجه به ادبیات تحقیق و مدل موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، عوامل فردی، سازمانی، ملی و فراملی در افزایش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی در مؤسسات آموزش عالی، نقش دارند؛ لذا پژوهشگر ابتدا با آزمون همبستگی پیرسون به بررسی همبستگی بین این عوامل پرداخت. با توجه به نتایج ماتریس همبستگی پیرسون (جدول ۳) مشاهده گردید همبستگی مثبت و معنی داری بین عوامل فردی، سازمانی، ملی و فراملی وجود دارد.

جدول (۳) نشان‌دهنده ماتریس همبستگی پیرسون، مربوط به مؤلفه‌های اصلی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز را نشان می‌دهد.

جدول ۳: جدول ماتریس همبستگی پیرسون مربوط به مؤلفه‌های اصلی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی.

موانع فراملی	موانع ملی	موانع سازمانی	موانع فردی	مؤلفه‌های اصلی
			۱	موانع فردی
		۱	۰/۳۳۳**	موانع سازمانی
	۱	۰/۶۴۰**	۰/۴۹۳**	موانع ملی
۱	۰/۵۶۴**	۰/۵۰۳**	۰/۲۴۹**	موانع فراملی

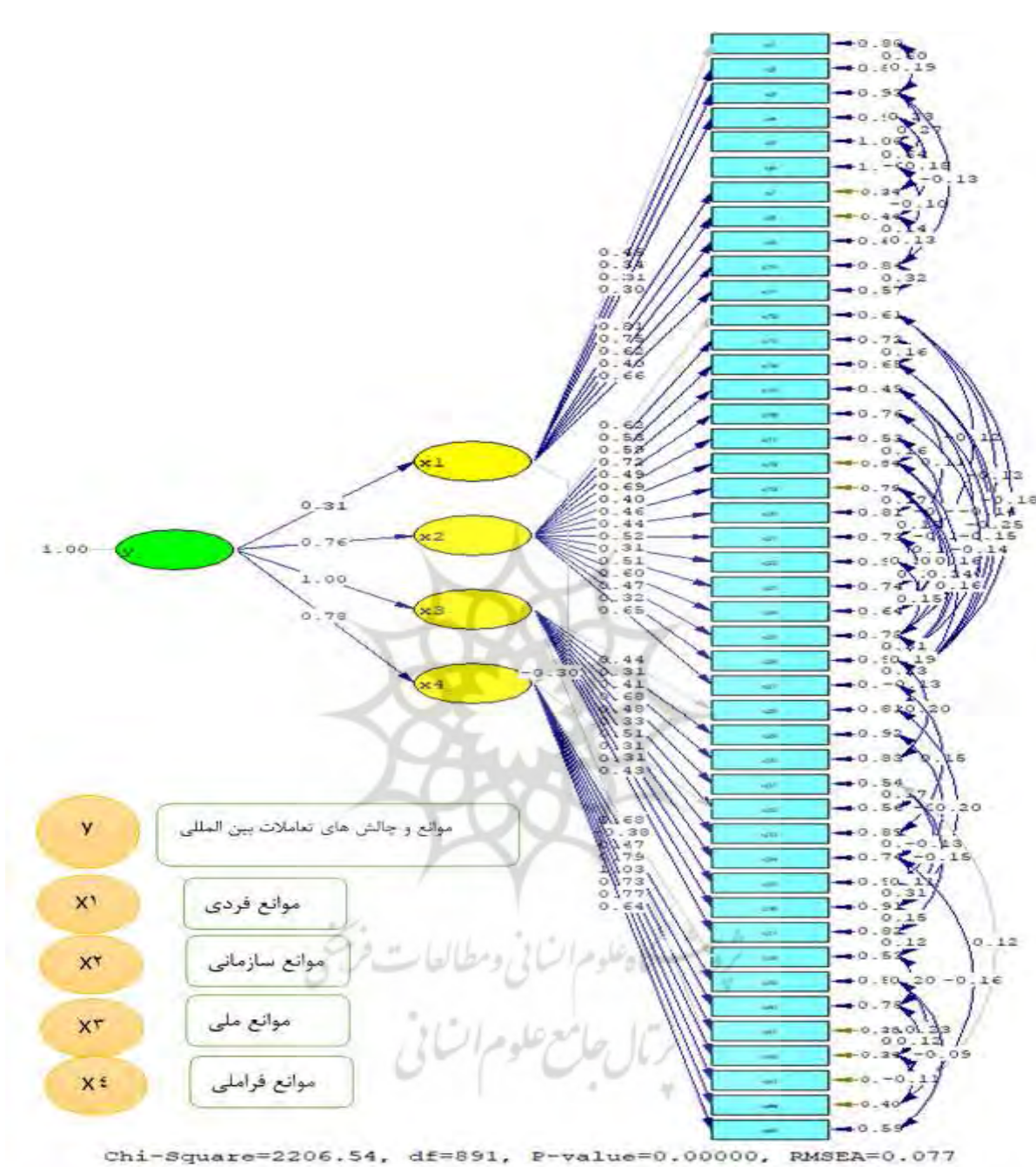
**p < ۰/۰۱

سؤال ۱: مدل مفهومی پیشنهادی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی چگونه است؟

به‌منظور بررسی مدل مفهومی پیشنهادی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی به بررسی روایی و پایایی مدل مربوطه پرداخته شده است. به این دلیل برای بررسی روایی مدل تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی از روش تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم استفاده شد و همچنین به‌منظور سنجش پایایی مدل تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی از آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تحلیل عاملی تأییدی مرحله اول و دوم بار عاملی استاندارد (شکل ۲) و آماره تی (شکل ۳) محاسبه شده است و به طور کلی این قاعده حاکم است: قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده، به وسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف نظر می‌شود. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد بسیار مطلوب است. بعد از آن زمانی که همبستگی متغیرها شناسایی گردید باید آزمون معناداری صورت گیرد. جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها از آماره آزمون تی یا همان t-value استفاده می‌شود. چون معناداری در سطح خطای ۰/۵ بررسی می‌شود اگر میزان بارهای عاملی مشاهده شده با آزمون t-value از ۱/۹۶ کوچک‌تر محاسبه شود، رابطه معنادار نیست و در نرم‌افزار لیزرل با رنگ قرمز نمایش داده خواهد شد (کلاین^۱، ۲۰۱۰).

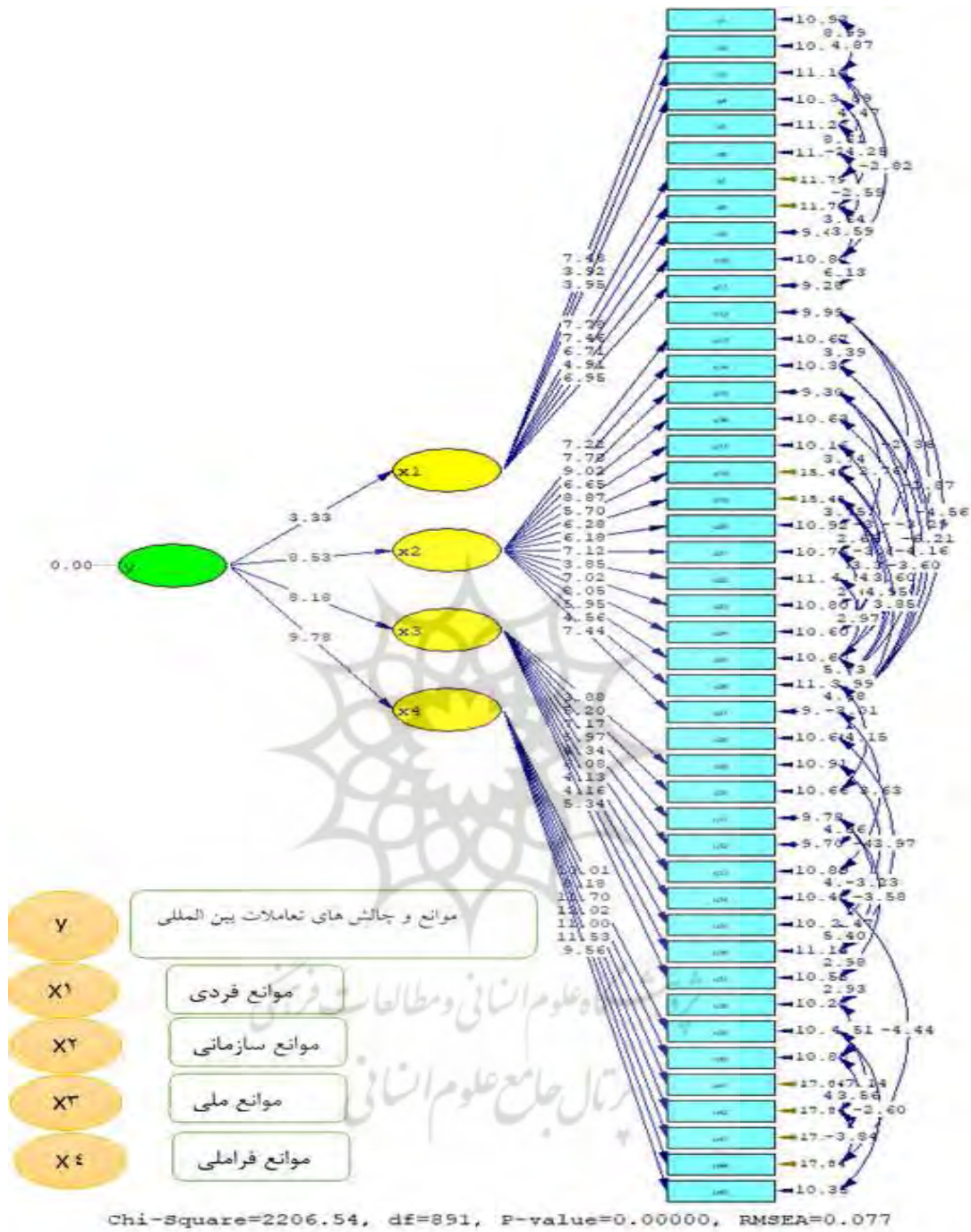
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱. Kline

شکل (۲): ضرایب بارهای عاملی تأییدی پرسشنامه موانع تعاملات بین‌المللی

پس از محاسبه بار عاملی استاندارد (جدول ۴)، باید آزمون معناداری صورت گیرد. بر اساس نتایج مشاهده شده در شکل شماره (۳) ضرایب آماره t شاخص‌های سنجش هر یک از ابعاد مورد مطالعه، بین ۳/۳۳ و ۱۱/۷۰ قرار دارد که در سطح اطمینان ۰/۰۵ مقداری بزرگ‌تر از ۱/۹۶ می‌باشد به جز گویه شماره ۵ و ۶ که کمتر از ۱/۹۶ می‌باشد و از مدل حذف شدند، رابطه بین سؤالات و متغیر موردنظر معنی‌دار بوده؛ بنابراین سؤالات تبیین‌کننده مناسبی برای متغیر موردنظر هستند (جدول ۴).

شکل (۳): ضرایب تی برای معناداری مدل تحلیل عاملی پرسشنامه موانع تعاملات بین‌المللی

جدول (۴) نشان‌دهنده طیف ضریب بار عاملی، آماره تی و آلفای کرونباخ مربوط به مؤلفه‌های اصلی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز است.

جدول ۴: جدول طیف ضرایب بار عاملی، آماره تی و آلفای کرونباخ مربوط به مؤلفه‌های اصلی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی.

مؤلفه‌های اصلی	طیف ضریب بار عاملی	طیف آماره تی	آلفای کرونباخ
موانع فردی	۰/۳۰ - ۰/۸۱	۳/۹۲ - ۷/۷۸	۰/۷۸
موانع سازمانی	۰/۳۱ - ۰/۷۲	۳/۸۵ - ۹/۰۲	۰/۸۶
موانع ملی	۰/۳۱ - ۰/۶۸	۳/۸۸ - ۷/۱۷	۰/۷
موانع فراملی	۰/۳۸ - ۱	۸/۱۸ - ۱۲/۰۲	۰/۸۸

برازش نیکویی مدل تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه موانع تعاملات بین‌المللی

در جدول (۵) نتایج شاخص‌های برازش مدل ارائه شده است. برای برازش مدل این پژوهش، شاخص‌های برازش در برونداد اصلی مورد بررسی قرار گرفت و شاخص‌های برازش گزارش گردید. بر این اساس شاخص‌های مهم برازش (مجذور خی، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش انطباقی (AGFI)، شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)، شاخص نرم شده برازندگی (NFI) یا همان شاخص بنتلر - بونت و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب (RMSEA)) ارائه شده است.

جدول (۵): نتایج شاخص‌های برازش مدل موانع تعاملات بین‌المللی

شاخص‌های مربوط به برازش مدل	مقدار به دست آمده	دامنه مورد قبول	نتیجه برازش
نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی	$\frac{2206}{87}$ ۲۵	≤ 3 (معنی‌دار بودن از لحاظ آماری)	برازش مطلوب
نیکویی برازش	۰/۹۰	GFI > ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	۰/۸۹	AGFI > ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش مقایسه‌ای	۰/۹۰	CFI > ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش هنجار شده	۰/۹۱	NFI > ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش هنجار نشده	۰/۹۳	NNFI > ۰/۹۰	برازش مطلوب
خطای ریشه مجذور میانگین تقریب	۰/۰۷۷	RMSEA < ۰/۱	برازش مناسب

با توجه به مقادیر استخراج شده شاخص‌های برازش کلی، مقادیر به عدد یک نزدیک بوده؛ بنابراین الگو از برازش خوبی برخوردار بوده و داده‌ها، الگوی روابط را تأیید می‌کنند و می‌توان گفت مدل از روایی سازه لازم برخوردار است. ضرایب آلفای محاسبه شده برای مؤلفه‌ها اکثراً بزرگ‌تر از ۰/۷ است و نشان‌دهنده همبستگی درونی ابزار برای سنجش مؤلفه‌های موردنظر می‌باشد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۸ محاسبه شد بنابراین می‌توان گفت ابزار از پایایی لازم برخوردار است و این مدل از اعتبار لازم جهت سنجش موانع تعاملات بین‌المللی برخوردار است.

سؤال ۲: وضعیت موجود موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی از دیدگاه متخصصان چگونه است؟

به‌منظور تعیین وضعیت موجود مؤلفه‌های موانع تعاملات بین‌المللی در دانشگاه تبریز از آزمون تی تک نمونه‌ای و برای اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها از آزمون فریدمن استفاده گردید. با استناد به نتایج آزمون t (جدول ۶) در خصوص سنجش تأثیر مؤلفه‌های فردی، سازمانی، ملی و فراملی بر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز باید اذعان داشت که با اطمینان ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۰/۰۵، بین میانگین

فرضی (۳) و میانگین به دست آمده برای مؤلفه فردی (۳/۳۲)، مؤلفه سازمانی (۳/۹۳)، مؤلفه ملی (۳/۸۴) و مؤلفه فراملی (۴/۲۱) تفاوت وجود دارد. از همین روی، فرض H_1 تحقیق که دلالت بر بیشتر و بزرگ بودن مقدار میانگین به دست آمده از میانگین فرضی داشته و به عبارتی دیگر دلالت بر تأثیر مؤلفه‌های فردی، سازمانی، ملی و فراملی بر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز داشته تأیید شده و در مقابل فرض صفر آماری (H_0) تحقیق مبتنی بر کوچک‌تر یا کمتر بودن مقدار میانگین به دست آمده از میانگین فرضی یا عدم تأثیر مؤلفه‌های فردی، سازمانی، ملی و فراملی بر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز می‌باشد، رد می‌گردد؛ بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده از این آزمون تأثیر مؤلفه‌های فردی، سازمانی، ملی و فراملی بر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی با احتمال ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ مشهود و نمایان است.

جدول ۶: نتایج آزمون t مؤلفه‌های موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی

Test value = 3							مؤلفه‌های موانع تعاملات بین‌المللی
سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی	مقدار T	اختلاف میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۰۱	۲۵۸	۸/۲۲	۰/۳۲	۰/۶۲	۳/۳۲	۲۵۹	فردی
۰/۰۰۱	۲۵۸	۲۸/۵۳	۰/۹۳	۰/۵۲	۳/۹۳	۲۵۹	سازمانی
۰/۰۰۱	۲۵۸	۲۹/۰۶	۰/۸۴	۰/۴۶	۳/۸۴	۲۵۹	ملی
۰/۰۰۱	۲۵۸	۳۲/۳۶	۱/۲۱	۰/۶۰	۴/۲۱	۲۵۹	فراملی

سؤال ۳: اولویت‌بندی مهم‌ترین موانع فراروی تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی چگونه است؟

آزمون فریدمن از جمله آزمون‌های آماری است که برای رتبه‌بندی و اولویت‌دهی به متغیرهای چند سطحی و یا چند مقوله‌ای با مقیاس رتبه‌ای (ترتیبی) انجام می‌گیرد. در این پژوهش نیز به‌منظور اولویت‌بندی موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز از آزمون ناپارامتری فریدمن استفاده شده است. در ادامه، آزمون فرضیه حکایت از آن داشت که مقدار مجذور کای به دست آمده برابر با $266/902$ است که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ قرار دارد ($P < 0/05$). معنی‌دار بودن آزمون فریدمن بدین معناست که رتبه‌بندی موانع تعاملات بین‌المللی از دید اعضای هیأت علمی بامعناست و اعضای هیأت علمی رتبه‌بندی متفاوتی از موانع تعاملات بین‌المللی دارند. جدول (۷) مؤید چنین نتیجه‌ای است.

جدول ۷: نتایج حاصل از آزمون فریدمن

آماره آزمون	
تعداد	۲۵۹
مجذور کای	۲۶۶/۹۰۲
درجه آزادی	۳
سطح معنی داری	۰/۰۰۱

مقایسه میانگین رتبه‌ها، جدول (۸) نشان می‌دهد که مهم‌ترین موانع تعاملات بین‌المللی از نظر اعضای هیأت علمی به ترتیب موانع فراملی با میانگین رتبه‌ای (۳/۳۸)، موانع سازمانی با میانگین رتبه‌ای (۲/۶۳)، موانع ملی با میانگین رتبه‌ای (۲/۴۴) و موانع فردی با میانگین رتبه‌ای (۱/۵۵) است.

جدول ۸: میانگین رتبه‌ای موانع تعاملات بین‌المللی

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای
موانع فردی	۱/۵۵
موانع سازمانی	۲/۶۳
موانع ملی	۲/۴۴
موانع فراملی	۳/۳۸
0/05 < سطح خطا	۳=درجه آزادی
	۲۶۶/۹۰۲ = مجذور کای

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش در رابطه با سؤال اول نشان داد که بین عوامل فردی با تعاملات بین‌المللی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارتی می‌توان گفت که با تقویت عوامل فردی میزان تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز افزایش می‌یابد. نتایج به دست آمده از این قسمت با تحقیق نظرزاده، پورکریمی و رضاییان (۲۰۱۷)، محمدی زاده و ظاهری (۱۳۹۷)، سجادی (۱۳۹۷)، احمدی، عصاره و حیدری (۱۳۹۳)، فتحی و اجارگاه، ابراهیم زاده، فرج‌اللهی و خوشنودی فر (۱۳۹۰)، آی تک (۲۰۱۰) و پراکتور (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. مطالعات نشان می‌دهد که یکی از موانع در تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی توانایی‌ها و مهارت‌های فردی اساتید می‌باشد (سلیمی، حیدری و کشاورز، ۲۰۱۵). اعضای هیأت علمی برای شرکت در تعاملات بین‌المللی بیش از هر چیز به مهارت‌های فردی و رفتاری پژوهشگر، قابلیت انعطاف‌پذیری وی در مقابل تفاوت‌های نگرشی، توان بالا در همکاری گروهی، مهارت‌های فردی و گروهی در حل مسئله، مهارت در مذاکره بر سر تعهدات و مسئولیت‌ها و اجماع بر سر مقاصد و اهداف تعاملات نیاز دارد (طباطبایی، ۱۳۹۷)؛ که این خود نیازمند مهارت و توانایی افراد در زمینه‌های مختلف زبان بین‌المللی، شناخت زمینه پژوهش خود در کشور میزبان و توانایی پژوهشی افراد در سطح بین‌المللی می‌باشد (طباطبایی، ۱۳۹۷)؛ نظرزاده، پورکریمی و رضاییان، ۲۰۱۷). مطالعات حاضر نیز بیانگر این است که یکی از موانع پیش روی تعاملات اعضای هیأت علمی در سطح بین‌المللی، عوامل فردی است که مدیران دانشگاهی و اعضای هیأت علمی می‌توانند با تقویت مهارت‌ها و توانایی‌های فردی اعضای هیأت علمی در زمینه‌های تسلط کافی بر زبان بین‌المللی و افزایش توانایی‌ها و مهارت‌های علمی پژوهشی باعث افزایش تعاملات علمی در سطح بین‌المللی شود. مهارت‌های پژوهشی و پژوهشگری به معنی داشتن دانش در زمینه‌ی شیوه‌های پژوهش و ملاحظات اخلاقی است (سلیمی، حیدری و کشاورز، ۲۰۱۵). چرا که اغلب تعاملات اعضای هیأت علمی در عرصه بین‌المللی در شکل طرح‌های پژوهشی یا مقالات پژوهشی مشترک اتفاق می‌افتد که لازمه تعاملاتی بهره‌مندی از مهارت‌های فردی شامل مهارت در زبان بین‌المللی، علمی و به خصوص مهارت پژوهش و پژوهشگری است.

در قسمت دوم فرضیه اول با توجه به معنی‌دار بودن ضریب مسیر بین عوامل سازمانی و تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد به عبارتی می‌توان گفت یکی از عوامل در تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، عوامل سازمانی است. یافته‌های این قسمت با یافته‌های نظرزاده، پورکریمی و رضاییان (۲۰۱۷)، حق‌دوست، صادقی راد، دهقانی و همکاران (۱۳۹۱)، استادزاده (۱۳۸۴) و پراکتور (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ایجاد ساختارهای سازمانی لازم برای تعاملات بین‌المللی، ایجاد سیستم چه رسمی (دانشگاه با دانشگاه همکار) و چه غیررسمی (عضو هیأت علمی با استاد و محقق همکار خارجی) از ملزومات تعاملات بین‌المللی موفق است (هوشمند همدانی، ۱۳۹۶). زمانی ساختار یک دانشگاه می‌تواند به افزایش تعاملات اعضای هیأت علمی کمک کند که با وضع قوانین، آیین‌نامه‌ها، رویه‌ها و روندهای مناسب، سعی در سازمان‌دهی بهتر تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی خود کند. در کنار حمایت ساختار سازمانی در تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، فرهنگ حاکم بر دانشگاه نیز نقش بسزایی در افزایش و کاهش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی

دارد. فرهنگ‌سازمانی به مفروضات و باورهای بنیادین که بین اعضای هیأت‌علمی سازمان مشترک است گفته می‌شود که بر روی تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی تأثیر دارد. در کنار ساختار و فرهنگ‌سازمانی، حمایت مالی سازمان نیز می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش این تعاملات داشته باشد. چراکه برخی از اشکال تعاملات بین‌المللی از قبیل شرکت در کنفرانس‌ها، سمینارهای بین‌المللی و سفرهای مطالعاتی بدون تأمین مالی از سوی دانشگاه اتفاق نخواهد افتاد (نظرزاده و همکاران، ۲۰۱۷)؛ و در کنار این سه مؤلفه از عوامل سازمانی، وجود کارکنان و نیروی انسانی متخصص در دانشگاه باعث روند افزایشی در تعاملات بین‌المللی می‌شود. کارکنان و اعضای هیأت علمی دارای مهارت و توانایی در تدریس به زبان بین‌المللی در کلاس و در دانشگاه باعث جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه می‌شود این به خودی خود باعث افزایش تعاملات بین فرهنگی و تعاملات بین‌المللی بین دانشجویان و اساتید می‌شود. نتایج این پژوهش هم نشان داد که موانع سازمانی همبستگی مثبت و معنی‌داری با تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دارد. بدین معنی که یکی از موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی موانع سازمانی است و هرچقدر عوامل سازمانی در جهت بین‌المللی‌سازی آموزش عالی مهیا و مطلوب‌تر باشد تمایل به تعاملات بین‌المللی از سوی اعضای هیأت‌علمی بیشتر است.

در قسمت سوم با توجه به معنی دارا بودن ضریب مسیر بین عوامل ملی و تعاملات بین‌المللی چنین نتیجه‌گیری می‌شود که رابطه مثبت و معنی‌داری بین آن‌ها وجود دارد. بدین معنی که عوامل ملی در تعاملات علمی اعضای هیأت‌علمی در سطح بین‌المللی تأثیر دارد. یافته‌های این قسمت تا حدودی با یافته‌های احمدی، عصاره و حیدری (۱۳۹۳)، محسنی آراسته و قورچیان (۱۳۹۲)، فتحی واجارگاه، ابراهیم زاده، فرج‌اللهی و خوشنودی فر (۱۳۹۱) و هارا، سولمون، کیم و سانوالد^۱ (۲۰۰۳) همسو می‌باشد. مطالعات نشان می‌دهد که یکی از عوامل مؤثر بر همکاری علمی در سطح بین‌الملل زیرساخت فنی و اجتماعی در هر کشور است (هارا، سولمون، کیم و سانوالد، ۲۰۰۳) مانند عدم دسترسی به اینترنت پرسرعت در دانشگاه‌ها و کشور می‌باشد. (سجادی، ۱۳۹۷؛ و محسنی، آراسته و قورچیان، ۱۳۹۲) و دیگری عدم ارتباط مناسب بین دولت، دانشگاه و صنعت و فیلترینگ سایت‌ها (محسنی، آراسته و قورچیان، ۱۳۹۲) و همچنین در زمینه اقتصادی، موضوع کاهش ارزش پول ملی و چندنرخ شدن ارز نام برد. کاهش ارزش پول ملی در میزان کاهش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی مؤثر می‌باشد چرا که درآمد بر اساس ریال است اما هزینه‌ها در کشور مقصد بر اساس دلار یا یورو که این خود باعث کاهش قدرت خرید افراد می‌شود لذا اگر اساتیدی بخواهند در فرصت مطالعاتی یا کنفرانس‌های بین‌المللی شرکت کنند هزینه اقامت بسیار بالاست و پشتیبانی مالی هم به‌اندازه کافی صورت نمی‌گیرد لذا اساتید از شرکت در تعاملات بین‌المللی خودداری می‌کنند (نظرزاده، پورکریمی و رضاییان، ۲۰۱۷). مطالعه حاضر نیز بیانگر تأیید وجود موانع در سطح ملی جهت افزایش تعاملات علمی اعضای هیأت‌علمی در سطح بین‌المللی می‌باشد.

در قسمت چهارم بر اساس معنی دار بودن ضریب مسیر بین عوامل فراملی و تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی، چنین نتیجه‌گیری می‌شود که رابطه مثبت و معنی‌داری بین این دو وجود دارد؛ بدین معنی که با تضعیف و کاهش عوامل فراملی، تعاملات هیأت علمی در سطح بین‌المللی کاهش می‌یابد و با تقویت و افزایش عوامل فراملی، تعاملات علمی در سطح بین‌المللی افزایش می‌یابد. یافته‌های این قسمت با یافته‌های نظرزاده، پورکریمی و رضاییان (۲۰۱۷)، احمدی، عصاره و حیدری (۱۳۹۳)، فتحی واجارگاه، ابراهیم زاده، فرج‌اللهی و خوشنودی فر (۱۳۹۱)، ریاحی (۱۳۹۰)، فتحی واجارگاه، ابراهیم زاده، فرج‌اللهی و خوشنودی فر (۱۳۹۱)، رحیمی و فتاحی (۱۳۸۷) و ملک‌زاده (۱۳۸۱) همسو می‌باشد. مطالعات نشان می‌دهد تنش‌های سیاسی بین ایران و برخی کشورها باعث کاهش تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی در برخی از اشکال و به‌خصوص سفرهای مطالعاتی، شرکت در کنفرانس‌ها و انجام پروژه‌های پژوهشی بین‌المللی مشترک شده است (نظرزاده، پورکریمی و رضاییان، ۲۰۱۷) بعضی کشورها با ایجاد فضای ایران هراسی در بین دیگر کشورها، اعضای هیأت‌علمی را از حضور در مجامع علمی ایران منع می‌کنند. مانع دیگر قوانین سخت‌گیر و طولانی اخذ روایید برای اساتید ایرانی جهت حضور در بعضی کشورهاست به طوری که فرد هیأت علمی جهت اخذ روایید برای حضور در کنفرانس‌ها، فرصت‌های مطالعاتی و ... باید وقت و زمان زیادی صرف کنند (احمدی، عصاره و حیدری، ۱۳۹۴) در کنار روابط سیاسی بحث تحریم‌های بین‌المللی است که باعث محدودیت‌هایی برای اتباع ایرانی و بخصوص اعضای هیأت علمی شده است از جمله این موارد: فشارهای اقتصادی بر ایران، قطع‌شدن سیستم بانکی ایران با دنیا و عدم صدور کارت اعتباری و ویزا کارت برای هیأت علمی می‌باشد. در ارزیابی این یافته می‌توان به گفتمان سیاسی ایران در عرصه بین‌المللی اشاره کرد. (ترسلی، قاسم‌زاده و یارمحمدزاده، ۱۴۰۱). نتایج این قسمت نیز از تأیید تأثیر عوامل فراملی در تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی حکایت دارد و بیانگر این است که یکی از موانع تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت‌علمی دانشگاه تبریز عواملی در سطح فراملی است که در میزان تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت‌علمی دانشگاه تبریز تأثیر دارد.

¹ Hara, Solomon, Kim, & Sonnenwald.

نتایج سؤال دوم پژوهش نشان می‌دهد میانگین مشاهده‌شده‌ی هر یک از عوامل فردی، سازمانی، ملی و فراملی بالاتر از میانگین فرضی پژوهش است و این نشان‌دهنده وجود سطح نامطلوب این موانع در راه تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز می‌باشد. اگرچه پژوهشی با عنوان این سؤال پژوهشی یافت نشد؛ ولی تا حدودی می‌توان نتایج یافته‌های این تحقیق را با تحقیقات استاذزاده (۲۰۰۵) فتحی و اجارگاه، ابراهیم‌زاده، فرج‌اللهی و خوشنودی فر (۱۳۹۰)، محسنی و آراسته، قورچیان و جعفری (۱۳۹۲) و احمدی، عصاره و حیدری (۱۳۹۳) همسو دانست؛ لذا با توجه به نتیجه این سؤال پژوهشی، جهت افزایش تعاملات بین‌المللی و کاهش موانع و مشکلات لازم است به هر چهار عوامل توجه شود.

نتایج سؤال سوم پژوهش نشان می‌دهد که مهم‌ترین موانع، از نظر اعضای هیأت علمی به ترتیب موانع فراملی با میانگین رتبه‌ای (۳/۳۸)، موانع سازمانی با میانگین رتبه‌ای (۲/۶۳)، موانع ملی با میانگین رتبه‌ای (۲/۴۴) و موانع فردی با میانگین رتبه‌ای (۱/۵۵) است. در نهایت با توجه به این نتایج توجه بیشتر به موانع فراملی در اولویت قرار دارد. موانعی همچون روند طولانی صدور روادید برای اساتید ایرانی، نبود برخی از سفارت‌خانه‌ها در ایران، عدم صدور ویزا کارت و کارت اعتباری برای اتباع ایرانی، تحریم سیستم بانکی ایران و عدم انتقال پول بین ایران و دیگر کشورها که به عنوان مهم‌ترین موانع از طرف اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز بیان شده است. بعد از موانع فراملی، دومین مانع بر سر راه تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز، موانع سازمانی است که شامل موانعی همچون حمایت ناکافی ساختار دانشگاه از تعاملات بین‌المللی، حمایت ناکافی مالی اعضای هیأت علمی در تعاملات بین‌المللی، حمایت ناکافی فرهنگ دانشگاه از تعاملات بین‌المللی و ضعف نیروی انسانی متخصص در بخش‌های مختلف سازمان اشاره کرد و موانع فردی به عنوان کم‌اهمیت‌ترین مانع از نظر اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز در تعاملات بین‌المللی شناخته شده است از نظر آن‌ها، اگر موانع فراملی، سازمانی و ملی تسهیل شود تا حدود زیادی باعث ایجاد انگیزه بر روی اعضای هیأت علمی می‌شود که این هم افزایش مهارت‌ها و توانمندی‌های اعضای هیأت علمی را در پی خواهد داشت.

با توجه به تحقیقات انجام شده، نتایج برخی پژوهش‌ها تا حدودی می‌تواند با نتایج این تحقیق همسو باشد یافته‌های پژوهشی ولایتی و نوروزی (۱۳۸۷)، استادزاده (۱۳۸۴)، ملک‌زاده (۱۳۸۱)، شیمای (۲۰۱۷)، یونیزاوا و شیمای^۱ (۲۰۱۵) و پروکتور^۲ (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و در جهت رفع موانع در تعاملات علمی بین‌المللی اعضای هیأت علمی پیشنهاد می‌شود در بخش موانع فردی اعضای هیأت علمی با افزایش مهارت‌ها و توانایی‌های تخصصی خود از جمله تقویت مهارت‌های مختلف زبان انگلیسی و تحقیق و پژوهش کردن درباره موضوعات روز و مبتلا به جامعه و جهان، با معرفی آثار و پژوهش‌های خود به زبان بین‌المللی در وب‌سایت شخصی خود، زمینه تعامل و همکاری با هم‌تایان خود در جهان به وجود آورند. در بخش موانع سازمانی مسئولان دانشگاه از طریق ایجاد زیرساخت‌های لازم و ایجاد ساختار مناسب از جمله الف- نهادینه کردن فرهنگ تعاملات بین‌المللی در دانشگاه از طریق اطلاع‌رسانی به‌موقع، تدوین کتابچه‌ها، تهیه دستورالعمل‌های مربوطه و تقدیر از اساتید ممتاز؛ ب- برگزاری دوره‌های آموزش زبان انگلیسی در دانشگاه؛ پ- ایجاد بخشی جهت انجام کارهای اداری و مقدماتی شرکت در کنفرانس‌ها و فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیأت علمی و جلوگیری از اتلاف وقت آنان؛ ت- حمایت مالی بیشتر از تعاملات بین‌المللی از طریق تنوع بخشی به منابع مالی دانشگاه؛ ث- افزایش انگیزه از طریق تطبیق سیستم ارتقاء اعضای هیأت علمی با میزان تعاملات بین‌المللی آنان، می‌توانند جهت سهولت در تعاملات بین‌المللی تلاش کنند. در جهت رفع موانع ملی تعاملات بین‌المللی اعضای هیأت علمی یکی مربوط به حفظ و بالابردن ارزش پول ملی توسط تیم اقتصادی دولت و دومین مورد تسهیل مقررات و هماهنگی بیشتر بین دانشگاه و دستگاه امور خارجه و مراکز اطلاعاتی جهت صدور ویزا برای اساتید خارجی متقاضی حضور در مجامع علمی ایران و سومین مورد نهادینه کردن فرهنگ تعامل در جامعه و بخصوص سیستم آموزشی کشور می‌باشد که همگی از وظیفه دستگاه‌های اجرایی و نظارتی کشور می‌باشد. در بخش موانع فراملی، یکی از موانع مربوط به صدور ویزا برای اعضای هیأت علمی و تحریم‌هایی است که برای افراد ایرانی و کشور ایران گذاشته می‌شود در این قسمت باید دستگاه دیپلماسی کشور و سیاست خارجه ایران با رایزنی و ایجاد شرایط مناسب زمینه صدور راحت‌تر ویزا برای اعضای هیأت علمی را فراهم سازند و دومین راهکار، تعامل اعضای هیأت علمی و دانشگاه‌های ایران با کشورهای دیگر است که برای ایرانیان راحت‌تر هست، می‌باشد.

1. Yonezawa & Shimmi

2. Proctor

تقدیر و تشکر

این پژوهش از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش عالی استخراج شده است بدین‌وسیله از آقای دکتر ابوالفضل قاسم زاده علیشاهی، آقای دکتر پیمان یارمحمدزاده، ریاست دانشکده‌های دانشگاه تبریز و تمامی اعضای هیأت علمی دانشگاه تبریز جهت همکاری در این تحقیق تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

References

- Ahmadi, E., Osareh, F., & Heydari, G. (2015). Identification and analysis the motivating and inhibiting factors of scientific collaboration of faculty members in local, national and international levels in Shahid Chamran University and Jundishapur University of Medical Sciences in Ahvaz. *Health Information Management*, 12(2), 183-193.
- Aldieri, L., Kotsemir, M., & Vinci, C.P. (2017). The Impact of Research Collaboration on Academic Performance: An Empirical Analysis for Russian Universities. Available at SSRN 2913517. [DOI:10.2139/ssrn.2913517].
- Amaratunga, D., Livanage, C., Haigh, R. (2018). A Study into the Role of International Collaborations in Higher Education to Enhance Research Capacity for Disaster Resilience. *Procedia engineering*, 21(3)1233 -1240.
- Aytac, S. (2010). International Scholarly Collaboration in science, technology, medicine and social science of Turkish scientists. *The International Information & Library Review*, 42(2) 227-41.
- Beatty, M. (2013). Factors influencing faculty participation in internationalization at the University of Minnesota's Schools of Nursing and Public Health: A case study. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Education, University of Minnesota, Minneapolis and Saint Paul.
- Berchin, II., Sima, M., de Lima, MA., Biesel, S., dos Santos, L.P., Ferreira, R.V., de Andrade, J.B. & Ceci, F. (2018). The importance of international conferences on sustainable development as higher education institutions' strategies to promote sustainability: A case study in Brazil. *Journal of cleaner production*, 171, 756 -72.
- Cimini, G., Zaccaria, A., & Gabrielli, A. (2016). Investigating the Interplay Between Fundamentals of National Research Systems: Performance, Investments and International Collaborations. *Journal of Informetrics*, 2016; 10 (1), 11-200.
- Didegah, F., Erfanmanesh, M., & Parto, P. (2011). A Review of the Scientific Collaboration Between Iran and Members of the Organization of the Islamic Conference 1900-2008. *Librarianship and Information Organization Studies*, 22(2), 94-108.
- Elkin, G., Farnsworth, I., & Templer, A. (2008). Strategy and the internationalisation of universities. *International Journal of Educational Management*, 22 (3), 239-250.
- Esmaili, E., Ghasemzadeh, A., & Mahdion, R. (2021). Designing and Validating Structural Modeling of Consequences of Learning Organization Culture (Case Study: Arak University). *Higher Education Letter*, 13(52), 190-212.
- Fathi, K., Ebrahimzadeh, E., Faraiolahi, M., & Khoshnodifar, M. (2011). Curriculum Internationalization in Iran's Higher Education: A Distant Education Perspective. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 2(6), 77-106.
- Ghaneirad, M. (۲۰۰۷). *Interactions and communication in the scientific community: a case study of the field of social sciences. first edition*. Tehran: publications of the Research Institute of Cultural and Social Studies of the Ministry of Science, Research and Technology.
- Grasset, C. (2013). *Internationalization rationales, obstacles and drivers: A multiple case study of Spanish higher education institutions*. [Doctoral dissertation], University of Minnesota. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11299/150715>.
- Habibi, Gh. (2014). *Methodological insight (research in social science paradigms, methods and techniques)*. Tehran: hameh publishing.
- Haghdooost, A., Sadeghirad, B., Dehghani, M., Eslamineiad, T., Shafian, H., Alizadeh, M., & Ershad Sarabi, R. (2013). Strategies in Development of Iranian Medical Sciences Universities for Dynamic Presence in the International Arena, *Strides in Development of Medical Education*, 10(2): 1-10.

- Hara. N., Solomon. P., Kim. S., & Sonnenwald. D. H. (2003). An emerging view of scientific collaboration: scientist's perspective on collaboration and factors that impact collaboration. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54(10), 952-965.
- Houshman Hamdani. N. (2017). *The role of international interactions in the quality of higher education: quality and internationalization of higher education*. the first international conference and the twelfth national conference on quality assessment in the university system, Al-Zahra University, Tehran. 540-544.
- Kline. R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed)*. New York: Guilford Press.
- Knight. J. (2003). Internationalization remodeled: Definitions, approaches and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31.
- Knight. J. (2014) International Education Hubs: Student, Talent, Knowledge Models. Dordrecht, Netherlands: *Springer Publishers* .355-357.
- Lau. K., Lin. C.Y. (2017). Internationalization of Higher Education and Language Policy: The Case of a Bilingual University in Taiwan. *Higher Education*, 74 (3), 54-437.
- Malekzadeh. R. (2003). The role of international scientific cooperation in the scientific development of Iran, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 8, (3), 63-78.
- MAXQDA Training Center. (2019). from: www.maxqda.com/training.
- Mehrvan Giglou .S., khorsandi Taskoh. A., Ghiasi Nadoshan . S., & Abbasnoor. A. (2020). Identifying the Factors Hindering International Scientific Cooperation in the Country's Higher Education System and Providing a Solution: a Qualitative Study. *Journal Research in Medical Education*, 12 (3), 68-78.
- Mohammadi. Z., & Zaheri. S. (2017). Review of short-term research opportunities for doctoral students: opportunities and challenges, *International Handbook of Higher Education*. 150-157.
- Mohseni. H.E., Arasteh. H. R., Ghorchian. N. O., & Jafari. P. (2012). SWOT analysis of international scientific cooperation programs in Iran's higher education. *Educational Leadership and Management Quarterly*, 7(2), 107-129.
- Mousavi Chelak A. Riahi A. (2020). Investigating of the Effective Factors and Barriers to International Scientific Collaboration from the viewpoint of Nursing Faculty Members. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*, 9 (3): 753-768.
- Najafi. M., Shahtalebi. B., & Nadi. M. (2020). Identifying the components of education and human capital development in the transition from the traditional university to the future university by mixed method. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 26 (1) ,51-75.
- Nazarzadeh Zare. M. (2019). Identifying Obstacles of the Faculty Members' International Interactions: a Qualitative Approach. *Journal of Educational Sciences*, 25(2), 179-196.
- Nazarzadeh Zare. M., Pourkaremi. J., Abili. K., & Zaker Salehi. G.H. (2016). Competences of Faculty Members in the International Interactions. *Rahyافت*, 26(63),37-54.
- Nazarzadeh Zare. M., Pourkarimi. J. and Rezaeian. S. (2018). "Barriers and challenges to international interactions of the faculty members in Iran", *International Journal of Educational Management*, 32(4), 652-668.
- Olson. G.M., & Luo. A. (2007). Intra- and inter-cultural collaboration in science and engineering. *Published In 1st international conference IWIC*.249-259.
- Ostadzadeh. Z. (2005). Scientific relations between domestic and foreign universities. . *Rahyافت*, 15(35), ۷۴ -۸۲.
- Peterson. P. M., & Helms. F. M. (2013). Challenges and Opportunities for the Global Engagement of Higher Education. Washington DC: *American Council on Education*. Available at: <http://www.acenet.edu/news-room/Documents/CIGE-Insights-2014-Challenges-Opps-Global-Engagement.pdf>.
- Proctor. D. (2015). Faculty and international engagement: has internationalization changed academic work? *International Higher Education*, 83, 15-17.
- Sajadi. M. (2018). Guide to holding international scientific conferences, *International Handbook of Higher Education*,132-140.
- Salimi. Gh., hevdari. F., & keshavarzi. F. (2015). Faculty members' Competencies for achieving the academic mission : A reflection from the perceptions and expectations of doctoral students. *Journal of Innovation and Value Creation*, 3(7), 85-103.

- Shahian, M. K. Rezaei, S., & Preece, C.N. (2016). Developing a framework of internationalisation for higher education institutions in Malaysia: a SWOT analysis. *International Journal of Management in Education*, 10 (2): 145 -73. [DOI:10.1504/IJMIE.2016.075556].
- Tabatabai Nesah, S. A. H. (2018). International research: a practical approach. *Handbook of internationalization of higher education*. 200-208.
- Tabriz University at a glance. (SEPTEMBER 2020). Taken from <https://www.uniref.ir/University31>.
- Tanhueco -Nenomuceno, L.(2019). Internationalization among selected HEIs in the ASEAN region: Basis for a proposed framework for an internationalized campus. *International Journal of Educational Development* ,65(2), 71-152.
- Tarassoli, E., Ghasemzadeh Alishahi, A., & Yarmohammadzade, P. (2022). Identifying and Presenting the Model of Barriers and Challenges of International Interactions of Faculty Members of Tabriz University. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 15(2), -. doi: 10.29252/mpes.2022.224961.1115.
- UNESCO (2014). Global flow of tertiary level students. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flowviz.aspx>.
- Yonezawa, A., & Shimmi, Y.(2015). Transformation of university governance through internationalization: Challenges for top universities and government policies in Japan. *Higher Education*, 70 (2),103-130.

